

27.9.2023

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2023

PERUSTIEDOT

Kunta: Mänttä-Vilppula

Kunnan yhteys henkilön tiedot

- Nimi: Hanna-Maija Oksanen
- Sähköpostiosoite: hanna-maija.oksanen@taidekaupunki.fi
- Puhelinnumero: 044 728 8651

HAKEMUS

A. Haettava summa, €: 991 520,00 euroa

Mänttä-Vilppulan kaupunki on laatinut vuonna 2022 voimaan tulleen talouden tasapainotusohjelman, joka seurasi vuonna 2023 päättynyttä tasapainotusohjelmaa. Tasapainotusohjelmalla tavoitellaan neljän vuoden aikana 5,7 miljoonan euron säästöjä. Vuoden 2023 talousarvio pystyttiin laatimaan ylijäämäisenä tasapainotusohjelman avulla vaikkakin talven energiakriisi ja hintojen nousu kohdistui koko kaupunkikonserniin tilanteessa, jossa valtionosuudet ja verotulot laskivat myös merkittävästi.

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2022, niin sen käyttötarkoitus:

Mänttä-Vilppula ei ole saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2022.

C. Kunnan yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeuksellisiksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.

1. Taseen kattamaton alijäämä

Mänttä Vilppulan kaupungilla on taseessa kattamatonta alijäämää yhteensä 1 976 381,08 euroa. Alijäämä on muodostunut taseeseen vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöksissä ja ratkaisevasti sen muodostumiseen on vaikuttanut sote-oikaisu kiistanalaisissa sotemenoissa vuoden 2021 osalta ja sairaanhoitopiiriin alijäämän kattamisen velvoitteet sekä muut sote-siirtymän aiheuttamat selvityskustannukset ja siirtymästä aiheutuneet kustannukset vuoden 2022 osalta.

Mänttä-Vilppula järjesti terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut vuodesta 2013 alkaen ulkoistettuna ostopalveluna pois lukien viranomaistoiminnan. Ostopalveluihin siirtymisen alkuperäinen tavoite oli turvata ko. palvelut Mänttä-Vilppulan seudulla, kun Pirkanmaan sairaanhoitopiiri luopui perusterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä. Sopimus laadittiin alun perin määräaikaisena, joten sopimusrakenteesta ja voimakkaasti ikääntyvästä väestöstä ja muuttuneesta ja sotemuutosten myötä kasvaneesta tarpeesta johtuen terveys- ja sosiaalipalvelujen kustannukset kaksinkertaistuivat alle kymmenessä vuodessa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen menot olivat vuonna 2022 kaupungin tilinpäätöksen toteutuneista ulkoisista menoista 68,66 prosenttia eli 44,74 miljoonaa euroa ja tämän vuoksi kaupungin valtionosuudet kääntyivät soteuudistuksen ja valtionosuuksien uudelleen järjestelyn myötä negatiivisiksi.

Kaupungin järjestämisvastuulle jääneet kustannukset rahoitetaan leikkauksen jälkeisillä verotuloilla, mutta valtionosuuksien odotettua suurempi leikkaus on asettunut suurina haasteita taloudellisen tasapainon löytymiselle. Uusien ennakoivien laskelmien mukaan Mänttä-Vilppulan verotulot ja valtionosuudet tulevat tippumaan vielä entisestään kuluva vuodesta sotesiirtolaskelmien tarkistusten vuoksi.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi syksyllä 2022 5,7 miljoonan euron talouden tasapainottamisohjelman, mutta ennakoitua suuremmista valtionosuuksiin ja verotuloihin kohdistuneista sotesiirtymäleikkauksista ja rajusta inflaatiosta, korkojen noususta ja kustannustasosta johtuen tasapainotusohjelman riittävyys on heikentynyt. Tämän takia ensi vuosi on haastava jo perustoiminnan järjestämisen osalta ja tasapainottamisen tarve kohdistuu tämän vuoksi ohjelmassa ennakoitua enemmän kuluvaan vuoteen 2023. Talouden tasapainotustoimia kohdistui vuodelle 2023 1,5 miljoonaa euroa, mutta inflaatiosta, kustannusten noususta sekä soten jälkipyykistä johtuen, toimenpiteitä on toteutuksessa vain 848 000 euron edestä. **Ero tasapainotusohjelmaan ja näin ollen alijäämän kattamiseen vaikuttava osuus on 652 000 euroa, mihin ei ole voitu vaikuttaa omalla päätöksenteolla tai toimenpiteillä.**

2. Inflaation ja toimintaympäristön vaikutukset kustannuksiin kaupunkikonsernissa

Inflaation vaikutukset näkyvät laajasti kaupungin toiminnassa. Erityisesti kustannukset ovat nousseet korkojen, lämmityksen, veden, sähkön ja polttoaineiden sekä ruuan raaka-aineiden osalta. Vaikutukset eivät kohdistu vain Mänttä-Vilppulan kaupunkiin vaan myös sen tytäryhtiöiden, joiden taloudellisten vaikeuksien vuoksi kaupunki on joutunut tekemään erinäisiä tytäryhtiöiden selviytymistä turvaavia toimenpiteitä kuten korottoman konsernitililimiitin käyttöönoton tai tytäryhtiöiden lainottamisen. Mm. kaukolämpö- ja vesilaitoksen energian hankintakustannukset ovat nousseet merkittävän paljon, johtuen ulkoisesta energiantuottajasta ja tämän hintojen noususta, mikä puolestaan heijastuu suoraan kaupungin kiinteistöjen kustannuksiin, mutta myös välillisesti konserniomistuksen kautta, kun kaukolämpö- ja vesilaitosyhtiön sekä asunto-osakeyhtiön toimintaa on jouduttu turvaamaan. Tämä puolestaan on laukaissut kaupungille tarpeen nostaa tilapäistä lainaa oman kassan turvaamiseksi. **Kaupungin energian kustannukset ovat nousseet viime vuodesta 18,70%, kustannus vaikutus vuodelle 2023 on 254 520 euroa.**

3. Työllisyyden kuntaosuuden kustannusten nousu ja soten jäännöskustannukset

Mänttä-Vilppulan kaupunki ei osannut varautua työllisyyden kuntaosuuksien kustannusten nousuun, minkä tulkitaan johtuvan sotesiirtymän aiheuttamasta toimintaympäristön muutokset. Hyvinvointialueen työvoimapulan ja resurssivajeen vuoksi, erityisesti kuntouttavan työtoimintaan ei enää ohjaudu pitkäaikaistyöttömiä ovat kaupungin sakkomaksut nousseet 12,53 prosenttia edellisestä vuodesta kuukausitasolla ja nousun odotetaan jatkuvan loppuvuotta kohden. Myös soten jäännöserien ja kaupungin vastuulle lopuilta jääneet kustannukset ovat olleet erä, johon ei ole voitu varautua. Tällaisia eriä ovat muun muassa varatta kuolleiden vainajien hautauskulut. **Työllisyyden kuntakorotuksen nousun ja sotelta siirtyneiden kustannusten arvioidaan vuoden 2023 osalta olevan 85 000 euroa.**

D. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (esim.: veroprosentti, taksat, lainoitus tai menosäästöt):

1. Jo toteutetut toimenpiteet

- Henkilöstömitoituksen tarkistaminen kaikilla toimialoilla;
  - o määräaikaisten työ- ja virkasuhteiden vähentäminen
  - o eläköityneiden ja muuten vapautuneiden virkojen ja toimien täyttämättä jättäminen
  - o toimien/tehtävien keskittäminen, osa-aikaistaminen ja virkojen lopettaminen
- Rakennusten purkaminen ja myyminen
- Ei-lakisääteisistä toiminnoista luopuminen, kuten yksityistie avustukset/ylläpito, osittainen yleisten alueiden ylläpidosta luopuminen
- Investointien tason rajaaminen
- energiakustannusten pienentäminen mm. katuvalojen ja kiinteistöjen lämmityksen osalta
- vapaaehtoiset harkinnanvaraisten palkattomien lomien käyttöönotto
- lomarahain vaihtaminen vapaaksi
- avustusten pienentäminen
- Omaisuuden realisointi ja osakkeiden myynti
- Ulkoisten vuokratilojen irtisanominen
- Lautakuntien määrän vähentäminen
- Kokouspalkkioiden pienentäminen
- Henkilöstömitoituksen tarkastaminen eri palvelualueilla
- Konserniavustuksen pienentäminen kehitysyhtiöltä
- Hankintojen, avustusten ja erillisen hankerahoituksen pienentäminen
- Palveluliikenteen tiivistäminen, reittien vähentäminen linja-autoliikenteessä
- Kiinteistökannan pienentäminen myymällä ja purkamalla
- Siivoustoimen työvuorosunnittelujen tehostaminen mm. yötyön poistamisella
- Yksityisteiden siirto osakkaille
- Talviulkoalueiden viikonlopputyöstä luopuminen ja erilliskorvausten pienentäminen
- Puistojen ja yleisten alueiden istutusten ja hoidonmitoituksen pienentäminen
- Varhaiskasvatusverkkoselvitys, jonka tavoitteena on varhaiskasvatuskiinteistöjen määrän vähentäminen ja sitä myöden tukipalvelu, henkilöstö- ja kiinteistökustannusten pienentäminen
- Kirjastoverkkoselvitys, jonka tavoitteena on kirjastojen määrän vähentäminen ja sen myötä henkilöstö, aineisto ja kiinteistökustannusten säästöt

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

- Kouluverkkoselvitys, jonka tavoitteena on koulu kiinteistöjen määrän vähentäminen ja sitä myöden henkilöstö- ja kiinteistökustannusten pienentäminen
- Hintojen ja taksojen tarkistaminen
- Jäljellä olevan omaisuuden realisointi
- Veroprosenttien tarkistaminen
- Esihenkilörakenteen oikaiseminen, yhden alaisen ketjujen purkaminen
- Palkattomat vapaaehtoiset vapaat
- Ei lakisääteisestä, elinvoimaa tukevasta toiminnasta luopuminen esim. avustusten pienentämisellä

E. Muut huomiot ja lisätiedot:

Mänttä-Vilppulan taloudellinen kehitys on ollut viimeisten vuosien aikana haastavaa. Terveystieteiden kustannukset olivat karanneet käsistä ja kaupungin kulurakenne on jäänyt raskaaksi kuntaliitoksen myötä, eikä palveluja ole pystytty juuri karsimaan liitoksen myötä muusta kuin hallinnosta, joten tasapainoa talouteen ei löytynyt. Kaupunki on pinta-alaltaan laaja, 657,09 m², ja erityisesti kuntaliitosrakenteen takia asutus- ja palvelutarve on levinnyt laajalle.

Kaupunki on tehnyt oma-aloitteisesti tervehdyttämistoimia kaupungin taloudellisen kehityksen korjaamiseksi. Ulkoistetun sotesopimuksen takia, tasapainotustoimenpiteet ovat pääosin kohdistuneet sivistys- ja vapaa-aikatoimeen sekä kunnallistekniikkaan, kiinteistöjen ylläpitoon, hallintoon ja elinvoiman kehittämisen työkaluihin. Sote-uudistuksen myötä ja raskaan sotekulurakenteen vuoksi valtionosuuksiin ja verotuloihin kohdistunut leikkaus rankaisee entistä voimakkaammin koulutuksen, elinvoiman ja asuin ympäristön palveluiden ylläpitoa, kun talouden tasapainottamistoimenpiteet kohdistuvat edelleen niihin.

Aika ja paikka:

Mänttä-Vilppulassa xx.xx.2023

Allekirjoitus, nimenselvennys ja nimike

Liitteet: